

Zini, sargā, copē!

Mazo zivju dīķu izveidošanas un apsaimniekošanas pieredze

Latvijā šobrīd darbojas aptuveni 70 zivju audzētavas. Tās ir izkļēdētas pa visu valsti, un nodarbojas gan ar dažādu sugu zivju audzēšanu, gan zivju resursu papildināšanu vietējos ūdeņos. Bizness ir ar plus zīmi, pērn zivju audzētāji realizēja 784 tonnas produkcijas. Latvijā zivis ir tradicionāls ēdiens, un iedzīvotāji gadā patērē 24,9 kg zivju uz vienu cilvēku, kas ir vairāk nekā vidēji Eiropas Savienībā (24,5 kg), arī Lietuvā un Igaunijā (15,6 un 16,3 kg). Globāli zivju patēriņš ir aptuveni 20,5 kilogrami uz vienu iedzīvotāju. Zivis un jūras veltes veido būtisku daļu no cilvēku uztura, nodrošinot svarīgas barības vielas, piemēram, omega-3 taukskābes un jodu. Turklāt modernās saimniekošanas tendences paredz samazināt gaļas ražošanu, lai mazinātu industriālās lopkopības ietekmi uz klimatu. Latvijas iedzīvotāji zivju produkcijai tērē vidēji 4,7 reizes mazāk naudas nekā gaļai un gaļas produktiem. Tas nozīmē, ka zivju audzēšana varētu būt perspektīva nodarbošanās. Tādēļ šoreiz stāstām par individuālo zivju audzētāju pieredzi.

Zivju audzētāji var saņemt Eiropas atbalstu

Latvijas Zivju audzētāju asociācijas (LZAA) vadītājs Mārcis Ziņģis stāsta, ka pirmajā Eiropas Savienības (ES) atbalsta periodā no 2007. līdz 2013. gadam resursi tika atvēlēti dīķu rakšanai. Pasākums rezultējās ar to, ka 90% gadījumu tika izrakti piemājas dīķi, ražošanas apjoms nepalielinājās. Šobrīd Eiropa dod ne tikai vides maksājumus, bet arī līdzekļus dīķu renovācijai un sakārtošanai. – *Tas ir ļoti pareizi*, – spriež M. Ziņģis. Iespējami arī daudzpusīgi ES atbalsta veidi, kurus var saņemt dažādu inventāru iegādei. LZAA šefs uzsver, ka īpaši ES vides maksājumi ir labs un veiksmīgs pasākums. Maksājums ir paredzēts tam, lai zivju audzētājs ražotu mazāk – līdz apjomam, kas ir uz zinātniskiem pētījumiem

balstīts lielums. Līdz ar to zivju dīķi strādā un ražo, nenodarot kaitējumu videi, bet par to saņem kompensāciju. Lielākā daļa dīķsaimnieku Latvijā ir izvēlējušies šo ceļu. No biznesa viedokļa, protams, izdevīgāk būtu pāriet uz intensīvo ražošanas veidu, vairāk ražot un pārdot, taču tas nodarītu kaitējumu videi. Otra ES atbalsta grupa ir investīcijas akvakultūrā. Tas ir piešķirums traktor-technikas, inventāra, zivju pārvadāšanas tehnikas iegādei, jaunu cehu sistēmas būvniecībai, arī dažādiem aizsardzības pasākumiem – sētām, žogiem. Iespējams iegādāties zivju barošanas laivas, celtnes. Tāpat šis atbalsts tiek piešķirts hidrotehnisko būvju renovācijai (dīķu meniķi).

Akvakultūras produkcija Latvijā, tonnās

Zivju suga / Fish species	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Arktiskā palija / Arctic charr									81	87
Karpa / Carp	524	505	549	563	606	489	513	541	563	608
Līnis / Tench	14	11	5	9	3	6	5	21	3	4
Karūsa / Crucian carp	4	14	11	7	9	8	3	3	7	13
Līdaka / Pike	8	13	11	7	10	8	2	4	3	1
Sams / Catfish		k*	k	29	32	133	6	29	70	58
Zandarts / Pike-perch	2	1	1	1	3	1	0	3	5	6
Store / Sturgeon	35	54	91	45	42	40	22	38	55	46
Varavīksnes forele / Rainbow trout	4	35	134	61	92	114	50	61	92	28
Pārējās / Other fishies	52	47	61	10	11	31	2	27	23	20
Kopā / Total	643	680	863	732	808	830	602	727	902	870

* konfidenciāli dati

Avots: Valsts Zivsaimniecības sadarbības tīkla izdotā «Latvijas Zivsaimniecības gadagrāmata 2023»

Audzē tikai savai iztikai

Stāsta privāta dīķa īpašnieks Uldis Apinis no Umurgas pagasta *Lapaiņiem*: – Neko sevišķu jau nedaru, nekāds profesionālais zivkopis neesmu. Ielaižu zivtīņas savā dīķī, kādu arī noķeru. Ir viens dīķis, to iztīrīju pirms vairāk nekā 10 gadiem, jo bija kārtīgi aizaudzis. Tur aug karpas, līdakas, karūsas. Karpas piebaroju ar kviešiem, viņas ātri aug, ja ir laba barība. Neko nepārdodu, audzēju savai iztikai. Jā, amūri ir ielaisti, lai dīķis neaug, tie cītīgi strādā. Ar izaudzētajām zivīm pilnīgi pietiek pašu patēriņam. Kas rada problēmas? Lidojošie

un peldošie zivju ienaidnieki, pareizāk, tie, kam zivis garšo. Tādi kā ūdri, zivju gārņi, citi putni. Kā cīnos? Salieku biedēkļus gar krastu. Kad ievajagas zivtīņu, ķeru pats ar makšķeri. Tā ir interesantāk, ar tīkliem nav aizraujoši. Arī līdakas ķeru bez tīkla, tās nedrīkst pārāk savairoties. Vai baidos no odiem dīķa malā? Nē. Cik tad tie odiņi ir? Bijuši gadi, kad ir daudz vairāk. Mazie kniņši ir vistrakākie. Padomi citiem zivjaudzētājiem? Ziemā ieteicams dīķos likt aeratoru, tad paaugstinās skābekļa līmenis un ūdens tilpne tik ātri neaizsalst.

Pāles pagasta Straumēnos “ražu” skaitīs rudenī

Par to, kā mūspusē norit zivju audzēšana, stāsta Pāles pagasta z.s. *Straumēni* īpašnieka palīgs (palīdz tēvam saimniekot) **Vents GRAUDINŠ**. Saimniecībā ir četri zivju dīķi un divi ziemas dīķi, kas kopā aizņem aptuveni 30 ha. – **Kā sokas zivju audzēšanas jomā?** – Šobrīd rit process, kad zivis tiek intensīvāk piebarotas. *Cāļus* skaitīsim rudenī. – **Kādas zivis audzējat, kā realizējat?** – Pamatā saimniecībā tiek audzētas karpas, papildus ir līdakas, raudas, līņi un asari. Zivju realizācija notiek uz vietas saimniecībā, intensīvāka tirdzniecība ir rudens un ziemas periodā līdz Jaunajam gadam, jo, kā zināms, iedzīvotāji Ziemassvētkos un gadu mijā itin bieži ceļ galdā karpu. Protams, ietekmē arī senais tautas ticējums – maciņā jāliek zvīņas, lai nauda būtu. Vēl zivis tiek pārdotas Limbažu novadā, kur notiek izbraukumu tirdzniecības. *Straumēnus* var sastapt arī Siguldas un Cēsu tirgū. – **Kā zivis dīķos pārlaida aizvadīto ziemu?** – Soziem zivis pārziemoja samērā veiksmīgi – tās dzīvo speciālos ziemas dīķos, kurus visu cauru ziemu ir jāpieskata, papildus tiek izmantots aerators (gaisa padeve). Ap ziemas dīķiem ir uzstādīta norobežošā sēta pret ūdriem un ūdelēm. – **Vai makšķerniekus laižat pie dīķiem?** – Agrāk šādu iespēju devām, bet nu jau vairāk nekā 10 gadus neļaujam. – **Kā norit zivju mazuļu audzēšana? Vai tas ir labs bizness?**

Vents Graudiņš brīvdienās palīdz tēvam Jurim Graudiņam apsaimniekot *Straumēnu* zivju dīķus

– Zivju mazuļu audzēšana ir viena no jomām, kura tiek praktizēta. Sākumā nodrošinām savu dīķu platību ar nepieciešamo apjomu, arī sanāk zivju mazuļus pārdot vietējiem piemājas dīķu apsaimniekotājiem, makšķernieku biedrībām un ezeriem. Vai tas ir labs vai slikts bizness – grūti pateikt, jo viss atkarīgs no dažādiem faktoriem, kā jau daudzās saimniecībās. Mums galvenais ir atbilstoši laika apstākļi, lai vasarā nav pārlietu liels karstums un sausums, tāpat svarīgi, lai pārziemošanas laikā nav pārāk bargs un ilgstošs sals. Zi-

vīm ļoti nepatīk, ja ūdens krātuves pārklāj pirmais ledus, tad uznāk atkusnis, pēcāk uzsalst un veidojas dubultais ledus. – **Ar ko barojat zivis?** – Zivis barojam ar graudiem, bet mazuļus ar rupji maltiem graudiem. – **Vai *Straumēni* saņem kādas subsīdijas no valsts un ES?** – Jā, mēs saņemam ES platību maksājumus. – **Kā tiekat galā ar ūdriem un zivju gārņiem?** – Šī ir sāpīga tēma, jo minētie plēsēji

ir aizsargājama suga, līdz ar to viņu apkarošana ir ierobežota. Izmantojam gan pašu gatavotus, gan rūpnieciski izstrādātus biedēkļus. Tomēr jāsaprata, ka zivju gārņi pie izbāžņa jau pēc divām nedēļām ir pieradis un omulīgi sēž tam blakus. Tāpat par apgrūtinājumu kļūst arī bebri, kuri savairojušies un bojā zivju dambjus. Biedēkļu izgatavošana ir radošs process, te ir jāliek lietā sava iztēle.

Tematisko lapu atbalsta:

Limbažu novads

Par «Zini, sargā, copē!» saturu atbild projekta īstenotājs SIA «Izdevniecība Auseklis».

Lappusi sagatavoja **Edmunds IMŠA**